

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

Akreditovaného kvalifikačního kurzu

Zraková terapie

Akreditovaný kvalifikační kurz pořádá akreditované zařízení, kterému byla udělena akreditace Ministerstva zdravotnictví k uskutečňování tohoto vzdělávacího programu (dle ustanovení § 45 odst. 2 zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon č. 96/2004 Sb.).

Obsah

1. Profil absolventa	3
1.1 Uplatnění absolventa	3
1.2 Výsledky vzdělávání	3
2. Charakteristika vzdělávacího programu	4
2.1 Pojetí a cíle vzdělávacího programu.....	4
2.2 Charakteristika obsahových složek.....	5
2.3 Organizace vzdělávání	5
2.4 Podmínky vzdělávání.....	7
3. Učební plán.....	8
4. Učební osnovy.....	10
4.1 Učební osnovy obecné zdravotnické části.....	10
4.2 Učební osnovy odborné části	14
4.3 Učební osnovy praktické části	19
5. Požadavky na zajištění realizace kvalifikačního kurzu	22
6. Doporučené studijní materiály a zdroje	24

1. Profil absolventa

Absolventi získají ucelené znalosti v oblasti klinické oftalmopedie, oftalmopedické diagnostiky, prevence, poradenství a dovednost aplikovat tyto znalosti do zdravotnické praxe. Současně získají znalosti týkající se organizace a poskytování zdravotní péče a další všeobecné i odborné vědomosti. Znalosti diagnostických, rehabilitačních a kompenzačních metod navazují na lékařskou diagnostiku a terapii.

1.1 Uplatnění absolventa

Koncepce vzdělávacího programu vytváří u absolventů předpoklady pro široké uplatnění ve zdravotnických zařízeních i ústavech sociální péče. Absolventi mohou pracovat v různých zdravotnických zařízeních ambulantního i lůžkového charakteru zaměřených na poskytování zdravotní, rehabilitační nebo sociální péče osobám se zrakovým postižením. Uplatní se i ve stacionářích, ústavech sociální péče i v zařízeních pro seniory.

1.2 Výsledky vzdělávání

Účastník kurzu si osvojí znalosti potřebné pro výkon jednotlivých činností v rámci diagnostické, léčebné, rehabilitační, preventivní, posudkové a dispenzární péče v oboru zrakové terapie¹.

Cílové vědomosti, dovednosti a postoje

Absolvent kvalifikačního kurzu

1. pod odborným dohledem klinického zrakového terapeuta a bez indikace lékaře:
 - poskytuje zdravotní péči v oboru zrakové terapie v souladu s etickými pravidly a právními předpisy;
 - dodržuje požadavky na hygienu, bezpečnost a ochranu při práci v souladu s právními předpisy upravujícími ochranu veřejného zdraví;
 - vede zdravotnickou dokumentaci a další dokumentaci vyplývající z jiných právních předpisů v rozsahu činností, ke kterým je způsobilý, dodržuje požadavky na ochranu informací včetně práce s informačním systémem;
 - umí vhodným způsobem komunikovat s pacienty/klienty s ohledem na jejich věk a zdravotní stav;
 - provádí oftalmopedickou prevenci a poradenství s cílem dosažení kvalitního vývoje zraku;
 - instruuje zdravotnické pracovníky v oblasti vyšetřovacích postupů a možností rozvoje a rehabilitace zrakových funkcí při poškození centrálního nervového systému;
 - seznamuje pacienta/klienta a jim určené osoby s jednotnými postupy zrakové rehabilitace a provádí jejich zácvik v těchto postupech;
 - individuálně volí pomůcky k rehabilitaci pacienta/klienta;

¹ Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků

- navrhuje a doporučuje úpravy prostředí pacienta/klienta podporující rozvoj a rehabilitaci zrakových funkcí, prostorovou orientaci a samostatný pohyb;
2. pod odborným dohledem klinického zrakového terapeuta na základě indikace lékaře zejména:
- provádí oftalmopedickou diagnostiku a diferenciální diagnostiku pro další léčebnou péči u kojenců, dětí v preverbálním období, u osob s problémy v komunikaci, osob nekomunikujících a osob obtížně vyšetřitelných z důvodů duálního nebo vícečetného postižení, degenerativního onemocnění, vrozené nebo získané těžké poruchy zraku, mentální retardace nebo poruchy centrálního nervového systému;
 - provádí rehabilitaci a stimulaci zrakových funkcí u pacientů/klientů všech věkových kategorií (u kojenců, dětí v preverbálním období, u osob s problémy v komunikaci, osob nekomunikujících a osob obtížně vyšetřitelných z důvodů duálního nebo vícečetného postižení, degenerativního onemocnění, vrozené nebo získané těžké poruchy zraku, mentální retardace nebo poruchy centrálního nervového systému), onemocnění a jiného postižení uvedených v předchozím bodě;
 - stanovuje v rozsahu určeném lékařem vhodné diagnostické a léčebné metody u dětí a dospělých s poruchami a vadami zraku.

2. Charakteristika vzdělávacího programu

2.1 Pojetí a cíle vzdělávacího programu

Vzdělávací program akreditovaného kvalifikačního kurzu Zraková terapie připraví absolventy na výkon povolání zrakového terapeuta, který bude schopen zajišťovat zdravotní péči v oblasti klinické oftalmopedie v rozsahu své odborné způsobilosti a podílet se na diagnostické, léčebné, rehabilitační, preventivní, posudkové a dispenzární péči v oboru zrakové terapie u jedinců všech věkových kategorií (u kojenců, dětí v preverbálním období, u osob s problémy v komunikaci, osob nekomunikujících a osob obtížně vyšetřitelných z důvodů duálního nebo vícečetného postižení, degenerativního onemocnění, vrozené nebo získané těžké poruchy zraku, mentální retardace nebo poruchy centrálního nervového systému). Absolvent kvalifikačního kurzu získá odbornou způsobilost k výkonu povolání zrakového terapeuta².

Cílem vzdělávacího programu je získání uceleného souboru vědomostí a dovedností v oblasti prevence, diagnostiky, edukace, reedukace a rehabilitace zraku, související posudkové činnosti a dispenzární péče a návyků nezbytných pro jejich pracovní uplatnění.

² § 23a zákona č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů

2.2 Charakteristika obsahových složek

Vzdělávací obsah vychází z minimálních požadavků na vzdělání zrakového terapeuta stanoveného právními předpisy ČR³.

Zahrnuje teoretickou výuku poskytující znalosti v oborech, které tvoří základ potřebný pro poskytování oftalmopedické zdravotní péče, jako např. znalosti anatomie, fyziologie a patologie se zaměřením na zrakové ústrojí, základní znalosti zdravotnických prostředků, zejména speciálních optických pomůcek a elektronických zvětšovacích pomůcek. Zahrnuje poznatky zrakové terapie, a to zejména metody a techniky diagnostiky, depistáže a dispenzarizace zrakových vad a poruch zrakových funkcí, edukaci a reedukaci zrakových funkcí, terapeutické intervence u vrozených a získaných vad a poruch zrakových funkcí u kojenců a dětí v preverbálním období, u všech věkových skupin osob s narušenou komunikační schopností, neslyšících, osob s onemocněním či poruchou centrálního nervového systému, mentální retardací a obtížně vyšetřitelných. Vychází z poznatků souvisejících klinických oborů jako je oftalmologie, neurologie, psychologie a psychiatrie, pediatrie, geriatric, ortoptiky a optometrie, pediatrie, psychologie, psychiatrie a neurologie, geriatric a psychologie.

Dále zahrnuje vybrané disciplíny, které pomáhají vytvářet odborné kompetence absolventů. Jsou to základy veřejného zdravotnictví jako multidisciplinárního medicínského oboru, který využívá a integruje poznatky různých vědních disciplín. Jeho základ tvoří řada medicínských a společenskovedních oborů (např. organizace a řízení zdravotnictví, etika, základy medicínského práva, psychologie, základy podpory a ochrany zdraví apod.).

Významnou složku tvoří praktická výuka včetně odborné praxe, jejímž cílem je osvojení dovedností a návyků umožňující poskytování zdravotní péče v oblasti klinické oftalmopedie v rozsahu své odborné způsobilosti, podílení se na diagnostické, léčebné, rehabilitační, preventivní, posudkové a dispenzární péči v oboru zrakové terapie u jedinců výše uvedených skupin všech věkových kategorií.

2.3 Organizace vzdělávání

Vzdělávací program kvalifikačního kurzu je organizován kombinovanou formou vzdělávání⁴. Vzdělávání zahrnuje teoretickou a praktickou výuku včetně odborné praxe. Teoretická a praktická výuka obsahuje vyučování dle rozpisu učiva v učebním plánu, samostudium, přípravu na zkoušky a odbornou praxi v celkovém rozsahu 18 měsíců.

Výuka je organizovaná pravidelně v předem stanovených dnech a dána rozvrhem hodin tak, aby byl splněn požadavek učebního plánu. Odborná praxe je organizovaná denní formou vzdělávání a probíhá na pracovištích akreditovaného zařízení vždy na konci období po absolvování teoretické části.

³ § 22a vyhlášky č. 129/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání

⁴ § 25 zákon č. 317/2008 Sb., úplné znění zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon

Odborné předměty jsou v učebním plánu i v osnovách koncipovány tak, aby na sebe navazovaly, vzájemně se doplňovaly a umožnily po jejich absolvování vykonávat adekvátní činnosti při poskytování zdravotní péče v oblastech, kde bude zrakový terapeut vykonávat své povolání.

Délka teoretické vyučovací hodiny je 45 minut, délka vyučující hodiny odborné praxe je 60 minut.

2.4 Podmínky vzdělávání

Podmínky přijetí

Podmínkou pro zařazení do kvalifikačního kurzu je absolvování akreditovaného magisterského studijního programu speciální pedagogika se státní závěrečnou zkouškou z oftalmopedie nebo tyflopedie⁵. Do akreditovaného kvalifikačního kurzu může být uchazeč zařazen po doložení výkonu povolání jiného odborného pracovníka ve zdravotnickém zařízení pod vedením klinického zrakového terapeuta způsobilého k výkonu povolání bez odborného dohledu nebo lékaře se specializací v oboru oftalmologie v minimálním rozsahu 6 měsíců.

Podmínky v průběhu vzdělávání

Povinnosti, které musí účastník vzdělávání splnit, určuje učební plán, který je v souladu s podmínkami kvalifikačního vzdělávání⁶.

K ověřování získaných vědomostí a dovedností v průběhu kurzu se užívají diagnostické metody, přičemž důraz je kladen na praktickou část výuky i samostatnou práci účastníka kurzu.

Do celkového počtu hodin akreditované zařízení započte nejvýše 15% omluvenou absenci z hodin praktického vyučování a omluvenou absenci z hodin teoretického vyučování. Akreditované zařízení může účastníkovi uznat část dříve absolvovaného studia, pokud je součástí vzdělávacího programu.

Účastník vzdělávání je povinen absolvovat:

- teoretickou a praktickou výuku v rozsahu stanoveném vzdělávacím programem;
- povinnou odbornou praxi na pracovištích schválených garantem kurzu, z toho minimálně 80 hodin na pracovišti akreditovaného zařízení.

Podmínky k ukončení vzdělávání

Kvalifikační kurz se ukončuje závěrečnou zkouškou⁷, která se skládá z praktické a teoretické části. Praktická část závěrečné zkoušky předchází části teoretické. Teoretická část zkoušky spočívá v odpovědi alespoň na 3 odborné otázky z učiva v jeho komplexu a souvislostech. Zkouškou se zjišťuje rozsah a hloubka získaných znalostí účastníků kurzu a jejich schopnost samostatně a kreativně řešit stanovené úkoly především s aplikací do praxe.

⁵ § 23a zákona č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů

⁶ § 51–52 zákona č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů

⁷ § 13–16 vyhlášky č. 189/2009 Sb., o atestační zkoušce, zkoušce k vydání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu, závěrečné zkoušce akreditovaných kvalifikačních kurzů a aprobační zkoušce a o postupu při ověření znalosti českého jazyka

Předpokladem pro vykonání závěrečné zkoušky je splnění všech požadavků stanovených vzdělávacím programem.

Po úspěšném vykonání závěrečné zkoušky před zkušební komisí obdrží absolvent osvědčení, kterým získal odbornou způsobilost k výkonu povolání zrakového terapeuta.

3. Učební plán

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů		Celkový počet vyučovacích hodin
Obecná zdravotnická část		40
Organizace a řízení zdravotní péče		9
Etika ve zdravotnictví		4
Právní souvislosti s poskytováním zdravotní péče		5
První pomoc		6
Vybraná témata ochrany a podpory veřejného zdraví		5
Zdravotnická informatika a dokumentace		5
Kapitoly z psychologie		6
Odborná část		170
Oční propedeutika		20
Interpretace lékařských nálezů z klinických vyšetření		15
Klinické funkční vyšetření zrakových schopností a dovedností		40
Optika a optické pomůcky		30
Zrakový výcvik		40
Psychologický a psychoterapeutický přístup v práci zrakového terapeuta		25
Praktická část		240
odborná praxe	110 hodin	
odborná praxe na AZ	130 hodin	
Celkem		450

Disponibilní hodiny pro odborné předměty	10
Doplňková praxe	20

Obecný učební plán stanovuje počet vyučovacích hodin za celé období přípravy kvalifikačního kurzu a je pro akreditované zařízení závazný. Lze využít disponibilní hodiny k posílení odborných předmětů a zařazení doplňkové odborné praxe. Rozložení učiva jednotlivých částí, využití disponibilních hodin a zařazení doplňkové odborné praxe jsou v pravomoci akreditovaného zařízení.

Výuka probíhá podle učebních osnov. K zařazení nových poznatků a aktuálních otázek a s ohledem na efektivnější přizpůsobení učiva specifickým potřebám oboru, může akreditované zařízení provést v osnovách úpravy učiva, které však nesmí směřovat proti požadavkům stanovených právními předpisy a musí být v souladu s předpisy stanovenými ministerstvem⁸.

⁸ § 50 zákona č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů

4. Učební osnovy

4.1 Učební osnovy obecné zdravotnické části

Obecná zdravotnická část	NÁZVY VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ
Rozsah teoretické části	Σ40 hodin
Název předmětu	ORGANIZACE A ŘÍZENÍ ZDRAVOTNÍ PÉČE
Rozsah předmětu	9 hodin
Stručná anotace předmětu	Teoretický úvod do systému zdravotní péče v ČR, základy financování zdravotnických služeb, systém managementu a vedení administrativy v rámci zrakové terapie. Zabezpečení a rozvoj lidských zdrojů ve zdravotnictví i sociální sféře v oblasti klinické oftalmopedie. Cílem předmětu je poskytnout základní informace o systému zdravotní péče související s poskytováním zdravotní péče v oboru zrakové terapie.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ struktura zdravotnictví v ČR ▪ systém péče o zdraví a zdravotnictví v ČR ▪ právní rámec pro poskytování zdravotní péče v ČR ▪ financování zdravotnictví ▪ ekonomika zdravotnictví a zdravotnického zařízení ▪ řízení kvality a bezpečí péče ve zdravotnických zařízeních.
Název předmětu	ETIKA VE ZDRAVOTNICTVÍ
Rozsah předmětu	4 hodiny
Stručná anotace předmětu	Prohloubení poznatků z etiky je důležitou oblastí při jednání s lidmi v souvislosti s poskytováním zdravotní péče v oboru zrakové terapie. Cílem předmětu je získání poznatků základního pojetí etiky a zejména specifika zdravotnické etiky ve vztahu k pacientům/klientům.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ etické aspekty výkonu nelékařského povolání; ▪ práva pacientů; ▪ práva a povinnosti zdravotnického personálu; ▪ konvence o lidských právech a biomedicíně; ▪ právo na poučení a informovaný souhlas; ▪ etické kodexy a komise.
Název předmětu	PRÁVNÍ SOUVISLOSTI S POSKYTOVÁNÍM ZDRAVOTNÍ PÉČE

Rozsah předmětu	5 hodin
Stručná anotace předmětu	Právní vědomí je nezbytnou vybaveností každého občana, což v praxi znamená, že občan zná nejen své povinnosti, ale také svá oprávnění. Cílem předmětu je získání základních informací o právním systému v ČR, základních právních pojmech, právních předpisech zahrnující současně právní odpovědnost při výkonu zdravotnického povolání. Důraz je kladen na orientaci v právním prostředí zejména s ohledem na základní prameny medicínského práva a jejich souvislosti s poskytováním zdravotní péče, nikoliv podrobnou znalost obsahu.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ principy a pojmy teorie práva; ▪ právní systém a právní odvětví v ČR; ▪ prameny práva; ▪ právní normy a právní vztahy; ▪ základní právní předpisy upravující právní vztahy související s právem na zdravotní péči, jejím výkonem a odpovědnosti za její poskytování (obecně závazné předpisy ve zdravotnictví, zákony o zdravotnických službách a provádějící vyhlášky, právní odpovědnost zdravotnických pracovníků, vedení zdravotnické dokumentace, bezpečnost a ochrana zdraví při práci)
Název předmětu	PRVNÍ POMOC
Rozsah předmětu	6 hodin
Stručná anotace předmětu	První pomoc představuje soubor opatření, která slouží k bezprostřední pomoci při náhlém ohrožení zdraví. Cílem předmětu je seznámit účastníky kurzu s jednotlivými stavy ohrožujícími zdraví a život pacientů/klientů a se zásadami poskytování neodkladné první pomoci.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zásady poskytování první pomoci; ▪ stavy ohrožující zdraví postiženého; ▪ zhodnocení situace a stavu postiženého, ▪ první pomoc u neodkladných stavů úrazového a neúrazového charakteru; ▪ stavy ohrožujících život postiženého; ▪ poruchy základních životních funkcí a indikace k provádění neodkladné resuscitace (KPR), u dospělých a u dětí; ▪ praktický nácvik s instruktorem.
Název předmětu	VYBRANÁ TÉMATA OCHRANY A PODPORY VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ
Rozsah předmětu	5 hodin
Stručná anotace předmětu	Ve zdravotnických zařízeních se zrakový terapeut při výkonu svého povolání setkává s pacienty/klienty v rozmanitých

	<p>stádiích onemocnění či postižení. Nezbytným předpokladem prevence vzniku a šíření infekčních onemocnění včetně prevence nozokomiálních nákaz je znalost základních principů a požadavků na provoz zdravotnických zařízení. Cílem předmětu je seznámit účastníky kurzu se základy ochrany veřejného zdraví z hlediska hygienických a epidemiologických faktorů při předcházení vzniku a šíření infekčních chorob včetně zásad bezpečnosti práce ve zdravotnickém zařízení.</p>
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ determinanty zdraví; ▪ definice zdravotních rizik životního a pracovního prostředí a možnosti ochrany před negativními účinky; ▪ prevence vzniku specifických a nespecifických infekcí, ▪ infekce, epidemie, jejich formy; ▪ hygiena a bezpečnost práce při riziku vzniku infekce; ▪ základní právní předpisy upravující požadavky na provoz zdravotnických zařízení.
Název předmětu	ZDRAVOTNICKÁ INFORMATIKA A DOKUMENTACE
Rozsah předmětu	5 hodin
Stručná anotace předmětu	<p>Zdravotnický pracovník při výkonu svého povolání používá výpočetní techniku a využívá databáze v medicínských informačních systémech. Současně musí zpracovávat dokumentaci o pacientovi/klientovi a využívat elektronický způsob vedení zdravotnické dokumentace.</p> <p>Cílem předmětu je seznámit účastníky kurzu se základy výpočetní techniky včetně technických aspektů zdravotnické informatiky, využití PC v medicíně a poskytnout informace o zdravotnické dokumentaci a systému jejího vedení.</p>
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ výpočetní technika, vybavení počítačů; ▪ technické aspekty zdravotnické informatiky; ▪ zdravotnické informační systémy; ▪ využití výpočetní techniky v diagnostice, terapii apod.; ▪ platné právní předpisy vztahující se k vedení, archivaci a skartaci zdravotnické dokumentace; ▪ ochrana osobních dat pacientů; ▪ obsah a způsob vedení zdravotnické dokumentace a právo nahlížet do ní; ▪ úplnost zdravotnické dokumentace; ▪ zápisy a způsob vedení zdravotnické dokumentace (věcný obsah); ▪ elektronický způsob vedení zdravotnické dokumentace.
Název předmětu	KAPITOLY Z PSYCHOLOGIE
Rozsah předmětu	6 hodin
Stručná anotace předmětu	<p>Vybrané kapitoly z psychologie navazují na předchozí znalosti a představují poznatkový systém, který</p>

	je východiskem pro další získávání vědomostí a praktických dovedností a jejich uplatnění v kontextu psychologických hledisek. Cílem předmětu je zvládnutí psychologické problematiky při poskytování péče v oblasti zrakové terapie.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none">▪ specifické psychologické problémy v práci zrakového terapeuta;▪ zátěžové situace, zvládání náročných situací;▪ stresory a stres v práci zrakového terapeuta;▪ faktory napomáhající vzniku syndromu vyhoření;▪ prevence syndromu vyhoření;▪ autogenní trénink;▪ seberegulace, sebehodnocení.

4.2 Učební osnovy odborné části

Odborná část	NÁZVY VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ
Rozsah teoretické části	Σ170 hodin
Název předmětu	OČNÍ PROPEDEUTIKA
Rozsah předmětu	20 hodin
Stručná anotace předmětu	Oftalmologie tvoří teoretické východisko pro přípravu zrakových terapeutů zejména se zaměřením na osoby se zdravotním postižením, a to zrakovým postižením, duálním postižením a souběžným postižením více vadami. Cílem předmětu je navázat na předchozí znalosti získané studiem speciální pedagogiky a implementace znalostí z anatomie, fyziologie a patologie zrakového smyslového analyzátoru a z oftalmologie.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vybrané poznatky z neurologie; ▪ vybrané poznatky z oftalmologie; ▪ stručný přehled anatomie a fyziologie zrakového systému (oko, zraková dráha, zraková centra v CNS); ▪ popis fyziologických i patologických nálezů - přehled hlavních diagnóz; ▪ sekundární vlivy základních oftalmologických diagnóz; ▪ funkční dopady očních onemocnění; ▪ základní vyšetřovací metody; ▪ anamnéza, strukturální a funkční vyšetřování pacientů; ▪ základní ošetření pacienta; ▪ běžné vyšetřovací postupy i funkční vyšetření.
Název předmětu	INTERPRETACE LÉKAŘSKÝCH NÁLEZŮ Z KLINICKÝCH VYŠETŘENÍ
Rozsah předmětu	15 hodin
Stručná anotace předmětu	Lékařské zprávy z oftalmologických, neurologických a dalších vyšetření, souvisejících s oslabením, s vrozenými či získanými poruchami vývoje zraku, či jeho postupujícím zhoršováním jsou významným zdrojem informací potřebných pro stanovení odpovídajících diagnostických metod. Zprávy z vyšetření zobrazovacích metod (CT, MR, SONO, VEP) s popisem příslušné leze a zprávy z dalších vyšetření (například zorného pole na perimetru) umožní naplánovat vyšetření oblastí zrakového vnímání, které mohou být oslabeny. Komplexní diagnostika zrakových obtíží umožní odhalit oslabení a stanovit postup rehabilitace s ohledem na věk pacienta, stav zraku a prognózu onemocnění.

Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ anamnéza související s poruchou vývoje, oslabením či ztrátou zraku ▪ zpracování klinických informací pro strukturovaný individuální plán diagnostiky a rehabilitace zraku, ▪ komplexní klinické vyšetření osob se zrakovým postižením; ▪ systémy záznamu zrakové ostrosti do blízka a do dálky; ▪ náprava refrakčních vad; ▪ náprava problému binokulárního vidění; ▪ problematika kontrastní citlivosti; ▪ problematika poruch zorného pole; ▪ poruchy barvocitu; ▪ centrální poruchy zrakového vnímání; ▪ předpis speciálních optických pomůcek (SOP); ▪ zpracování klinických informací pro strukturovaný individuální plán diagnostiky a rehabilitace zraku.
Název předmětu	KLINICKÉ FUNKČNÍ VYŠETŘENÍ ZRAKOVÝCH SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ
Rozsah předmětu	40 hodin
Stručná anotace předmětu	Klinické funkční vyšetření se provádí prostřednictvím speciálních diagnostických materiálů, které nejsou v běžných ordinacích dostupné, ale v každodenní práci zrakových terapeutů běžné a nezbytné. Cílem předmětu je podat informace o klinických vyšetřovacích metodách, které jsou nepostradatelnou znalostí zrakových terapeutů.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ význam zraku pro psychomotorický vývoj dětí se zrakovým postižením od raného věku, vývoj zrakového vnímání, vliv zrakového postižení; ▪ diagnostické testy, pomůcky, metody, přístroje ▪ vyšetření zrakových funkcí a dovedností u dětí (raného a předškolního věku, u dětí s více vadami); ▪ identifikace činností a úkolů, vzhledem k náročnosti zrakové práce u pacientů/klientů školního a dospělého věku; ▪ vyšetření zrakových funkcí a dovedností u pacientů/klientů školního a dospělého věku; ▪ vyšetření zrakové ostrosti pro práci zblízka, na střední vzdálenost a do dálky; ▪ vyšetření zorného pole ve vztahu k prostředí pacienta/klienta; ▪ vyšetření, pozorování binokularity; ▪ vyšetření funkčního barvocitu vzhledem k využití v prostředí pacienta/klienta; ▪ vyšetření vlivu kontrastu pro orientaci pacienta/klienta v prostředí; ▪ zjištění faktorů indikujících potřebu stimulace zraku a zrakového výcviku; ▪ zhodnocení faktorů prostředí (osvětlení, adaptace na světlo a tmu, uplatnění barvocitu a kontrastu,

	<p>polohování, pracovní prostor, ergonomie, čas trvání činnosti, rychlost a průběh prezentace zrakových podnětů, únava, velikost, vzdálenost);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ získávání a zpracování informací o pacientovi/klientovi ze zpráv a rozhovorů; ▪ získávání a integrování informací o funkčním vidění pacienta/klienta s klinickým vyšetřením ▪ práce v týmu.
Název předmětu	OPTIKA A OPTICKÉ POMŮCKY
Rozsah předmětu	30 hodin
Stručná anotace předmětu	Optika představuje část fyziky, která se zabývá světlem, jeho složením, šířením v různých prostředích a na jejich rozhraních, zabývá se vzájemným působením světla a látky, zkoumá podstatu světla a další jevy, které se světlem souvisejí. Znalosti z optiky jsou pro zrakového terapeuta nezbytným předpokladem pro jeho práci. Cílem předmětu je poskytnout účastníkům informace z optiky, optických pomůcek a jejich používání.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ optika (světlo a jeho šíření, vzájemné působení světla v prostředí apod.); ▪ čočky a jejich druhy (konvexní, konkávní, cylindrické); ▪ refrakční vady zrakového systému; ▪ principy zvětšení, prismata, zmenšení, prismata; ▪ typy optických a speciálních optických pomůcek; ▪ Indikace využití speciálních optických pomůcek a filtrů pro podporu využití zraku (lupy, hyperokuláry, dalekohledové systémy); ▪ využití speciálních optických pomůcek v běžném životě (výhody a omezení).
Název předmětu	ZRAKOVÝ VÝCVIK
Rozsah předmětu	40 hodin
Stručná anotace předmětu	Zrakový terapeut na základě věku, diagnózy, zjištění úrovně rozvoje zrakových funkcí a z nich vyplývajících dovedností využívá zrak k příjmu informací, vyhodnocuje způsob jeho rozvoje. Cílem předmětu je, aby účastník kurzu získal dovednosti k jejich implementaci do praxe.
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ metody rozvoje zrakového vnímání u dětí raného a předškolního věku; ▪ metody rozvoje zrakového vnímání u dětí školního věku; ▪ metody rozvoje zrakového vnímání u dospělých a seniorů; ▪ metody nácviku excentrické fixace; ▪ metody nácviku vyhledávání - spotting, skenování - scanning; ▪ metody sledování – tracing, tracking;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ metody nácviku zaměření pozornosti – focusing; ▪ metody nácviku lokalizace, fixace; ▪ metody rehabilitace oblastí percepčních poruch zrakového vnímání (oblastí CVI) ▪ nácvik zpracování informací z oblasti funkčního vyšetření zraku, z vyšetření vyšších oblastí zrakové percepce a ostatních klinických vyšetření (oftalmologického vyšetření, neurologického vyšetření, psychologických a sociálních informací) k vypracování programu stimulace zraku a zrakového výcviku, spolupráce s ostatními členy v týmu; ▪ použití vhodného vybavení pro zrakový výcvik.
Název předmětu	PSYCHOLOGICKÝ A PSYCHOTERAPEUTICKÝ PŘÍSTUP V PRÁCI ZRAKOVÉHO TERAPEUTA
Rozsah předmětu	25 hodin
Stručná anotace předmětu	<p>Zrakový terapeut je při své každodenní práci konfrontován s pacienty/klienty na různém stupni vývoje a postižení. Je důležité vybavit jej znalostmi, aby byl schopen zvolit odpovídající diagnostické a rehabilitační metody a postupy v kontextu věku a potřeb stimulace, rehabilitace či kompenzace oslabení či ztráty zraku. Cílem předmětu je, aby účastník kurzu získal vědomosti a dovednosti z oblasti komunikace s pacienty/klienty a jinými osobami při získávání anamnestických údajů souvisejících s oslabením či ztrátou zraku včetně zvládnutí krizových situací a krizové intervence, současně uměl využívat nástrojů k motivaci pacienta/klienta k aktivnímu přístupu k rehabilitaci včetně podpory blízkých při využití nacvičených dovedností pacienta/klienta v domácím prostředí, využití dovedností zraku pacienta k sebeobsluze a získávání informací k bezpečnému a samostatnému pohybu, které nebyly součástí předmětu psychologie v rámci magisterského studia speciální pedagogiky.</p>
Obsahové zaměření	<ul style="list-style-type: none"> ▪ seznámení se s přístupy psychosomatické medicíny s důrazem na etiologii disociativních poruch zraku (konverzní poruchy zraku), ▪ přízpůsobení vyšetření motorickému, kognitivnímu a citovému vývoji pacienta/klienta; ▪ přízpůsobení zrakového výcviku a jeho strategie motorickému, kognitivnímu a citovému vývoji pacienta/klienta; ▪ přízpůsobení vyšetření a strategie zrakového výcviku kulturním a socioekonomickým zvláštnostem pacienta/klienta; ▪ systém rehabilitace a vzdělávání osob s těžkým zrakovým postižením; ▪ vliv postižení na osobní a rodinný život; ▪ vliv ztráty zraku na sebepojetí pacienta/klienta; ▪ motivace pacienta k rehabilitaci

	▪ význam individuálních a rodinných hodnot pro průběh a výsledky rehabilitačního procesu, vnitřní zdroje pacienta/klienta a rodiny;▪ služby a instituce poskytující služby osobám se zrakovým postižením a osobám s kombinovaným postižením;▪ seberegulace, sebehodnocení, zvládnání náročných pracovních a životních situací, krizová intervence.

4.3 Učební osnovy praktické části

Praktická část	ODBORNÁ PRAXE	Σ 240 hodin
Odborná praxe		Σ 110 hodin
Klinické pracoviště oftalmologie		94 hod.
Ordinace ortoptiky, pleoptiky		8 hod.
Ordinace optometrie, kontaktologie		8 hod.
Seznam výkonů		Počet výkonů
Odebrání anamnézy		10
Seznámení s vedením zdravotní dokumentace pacienta, výkazy		5
Vyšetření fixace a orientační vyšetření binokulární spolupráce		10
Seznámení s vyšetřením zrakové ostrosti do blízka a do dálky		10
Změření brýlových čoček na fokometru		10
Seznámení s vyšetřením refrakce skiaskopií		1
Vyšetření kontrastní citlivosti a barvocitu		5
Vyšetření zorného pole konfrontační zkouškou i na perimetru		5
Seznámení s průběhem očního vyšetření (přední segment, fundus oftalmoskopem přímým i nepřímým - indirektním)		5
Seznámení s vyšetřením dalšími přístroji v oftalmologické ordinaci (fundus kamera, tonometr, projekční a LCD optotypy v běžné oční ordinaci)		5
Seznámení s pleoptickým cvičením		1
Seznámení s ortoptickým cvičením		1
Seznámení s vyšetřením binokulární spolupráce Bagoliniho čočkami		1
Seznámení s přístroji a metodami v ortoptice (troposkop, synoptofor, Cheiroskop, CAM, korektor, Hessovo plátno a další)		5
Seznámení s využitím prisma v ortoptice		1
Seznámení s vyšetřením refrakce na automatickém refraktometru		2
Seznámení se stanovením refrakce pomocí čoček a Pola testu		1
Seznámení s vyšetřením refrakce na Plusoptix		2
Seznámení s aplikací kontaktních čoček		1
Nasazení a vyjmutí kontaktní čočky		5
Seznámení s údržbou kontaktních čoček a související hygienou		1
Odborná praxe na pracovišti akreditovaného zařízení		Σ 130 hodin

Ordinace zrakového terapeuta	130 hod.
Seznam výkonů	Počet výkonů
Vyšetření zrakové ostrosti metodou preferential looking	20
Vyšetření visu do dálky i na blízko, testy pro malé děti a pacienty obtížně komunikující, Low Vision (LH systém, HOTV, ETDRS, Cardiff test, Bust test)	20
Vyšetření barvocitu u malých dětí a nekomunikujících, Low Vision (16 Hue test, třídění barevných předmětů i předmětů na Light boxu)	5
Vyšetření kontrastní citlivosti (Hidding Heidi, Contrast Test)	5
Vyšetření fixace u kojenců a malých dětí, handicapovaných pomocí bodového světla, barevných světél, stimulačních desek	20
Vyšetření šíře zorného pole pomocí „Flicker Vand“	5
Vyšetření centra zorného pole na Light boxu, pracovní ploše stolku	5
Vyšetření oblastí CVI: rozlišení 3D a 2D tvarů, linií, nahloučení, analýza a syntéza, diferenciacie, prosopagnozie, orientace v prostoru	5
Vyšetření zrakových dovedností jako je lokalizace, fixace, tracing, tracking, scanning, spotting	5
Nácvik čtení se speciálními optickými pomůckami do blízka (hyperokuláry, lupy)	5
Nácvik čtení s neoptickými pomůckami (cvičné texty, rámečky, okénka)	5
Nácvik excentrické fixace	5
Nácvik používání dalekohledových systémů prismatického monokuláru do dálky i na blízko	5
Zrakový výcvik a zraková stimulace na Light boxu (Lite Scout nebo Light box APH apod.)	3
Zrakový výcvik s kamerovou televizní lupou	5
Zrakový výcvik s digitální televizní lupou	3
Využití filtrů pro zamezení oslnění a zlepšení podmínek fixace	3
Využití filtrů pro podporu orientace	3
Úpravy prostředí podporující využití zraku (ergonomie, podpora orientace, osvětlení, kontrast, úprava pracovní plochy pro zrakovou práci)	3

Odborná praxe:

Praxe na oftalmologických pracovištích bude směřována na pracoviště tam, kde jsou dispenzarizováni pacienti s těžkým zrakovým postižením, kde zrakový terapeut pracuje v týmu s očním lékařem, kde se věnuje oftalmologická péče kojencům a malým dětem, dále na pracoviště, kde docházejí děti i dospělí s těžkým vrozeným či degenerativním onemocněním zraku a kde se zkoušejí a předepisují speciální optické pomůcky podle seznamu VZP a filtry (seznámení se SOP v praxi vyzkoušení předpisu SOP – pracoviště S4).

Praxe na pracovištích zrakové terapie bude směřována tam, kde působí zrakoví terapeuti, oprávněni pracovat samostatně, kde se využívají k diagnostice standardizované testy využívající behaviorální metody, kde se provádí zrakový výcvik s neoptickými i optickými pomůckami, na pracoviště, kde se provádí zraková stimulace, diagnostika a rehabilitace agnosí.

Praxe na pracovišti optometrie a ortoptiky je určena k seznámení s metodami vyšetření a přístroji. Zrakový terapeut se musí s vyšetřením seznámit a na sobě aktivně vyzkoušet, aby měl představu, jak má na konkrétní vyšetření pacienta malého věku či pacienta s handicapem připravit. Je-li ale z důvodů léčby žádoucí pacienty s tzv. „problematickou spoluprací“ na výkony prováděné dalšími odborníky připravit, je nezbytné získat znalost o požadavcích na absolvování výkonu.

5. Požadavky na zajištění realizace kvalifikačního kurzu

Personální požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Lektorem a školitelem může být zdravotnický pracovník, jiný odborný pracovník (např. lékař, inženýr, právník, pedagog, speciální pedagog, apod.), jehož odbornost se vztahuje k příslušné problematice. Pro výkon činností školitele však musí splnit podmínky, které jsou stanoveny příslušným vzdělávacím programem; • Pedagogické schopnosti; • Doklady o odborné, specializované, event. pedagogické způsobilosti.
Materiální a technické vybavení	<ul style="list-style-type: none"> • Zdravotnické zařízení určené pro realizaci vzdělávacího programu musí být náležitě materiálně a technicky vybaveno pro práci zrakového terapeuta. • Přístroje pro seznámení s výkony ortoptisty: Bagoliniho brýle, troposkop nebo synoptofor, cheiroskop, CAM, stereoskop, korektor, Hessovo plátno, pomůcky pro hodnocení binokulární spolupráce: červenozelené brýle + anaglyfické obrázky, červený filtr (pro využití v ortoptice), červené světlo (pro stimulaci makuly), automatický refraktometr Plusoptix (pokud na pracovišti není, může seznámení s přístrojem proběhnout i na pracovišti optometrie nebo oftalmologie). • Přístroje pro seznámení s pracovištěm optometristy: refraktometr, keratometr, Kontaktní čočky zkušební (pro nácvik bezpečného nasazení a vyjmutí), KČ zkušební + pouzdro pro jejich uchování + roztok, polatest, prismata, filtry. • Přístroje k seznámení s výkony oftalmologie: ruční oftalmoskop, indirektní (nepřímý) oftalmoskop, štěrbinová lampa, gonioskopická čočka a čočka pro biomikroskopii, fundus kamera, nekontaktní tonometr, tonopen, autorefraktometr přenosný (např. Retinomax nebo Nidek)-používaný při vyšetření refrakce malých dětí, zkušební obruba, sada zkušebních brýlových skel, automatický Fokometr, statický perimetr nebo kinetický perimetr, projekční nebo LCD optotypy používané v běžné oční ordinaci, vyšetřovací tabulky na blízko, isochromatické tabulky pro vyšetření barvocitu. • Přístroje a pomůcky k výkonům profese zrakový terapeut: Luxmetr, kamerová TV lupa, digitální TV lupa s programy pro zrakové postižené, světelný panel s příslušenstvím stolní nebo přenosný, sada stimulačních desek pro podporu fixace (s kontrastními vzory v různých barevných kombinacích), barevné fixační hračky s ozvučením pro podporu fixace, ETDRS optotyp pojízdný nebo nástěnný nebo LCD optotyp s programy s písmeny, číslly, LH symboly (nebo samostatné optotypy viz níže), kotouč s pruhy nebo bubínek pro vyvolání optokinetického nystagmu, Flicker Wand, sada světel pro zrakovou stimulaci, LH Rectangles, LH 16 Hue nebo Panel 15D, Waggoner Color test nebo Ishihara test barvocitu, Cone Adaptation Test, Hidding Heidi, Testy kontrastní citlivosti s písmeny nebo LH symboly, Preferential looking testy (LH Grating, Teller Acuity Cards nebo srovnatelné, Cardiff Acuity Test), sada optotypů pro vyšetření zrakové ostrosti do dálky i na blízko Log MÚR přenosné: s LH symboly i izolovanými symboly,

	<p>Low Vision optotypy, HOTV optotypy, Jaegerovy tabulky, čtecí tabulka s LH symboly do blízka s nahloučením 25%, 50%, 100% nebo srovnatelné, Bust test do blízka a do dálky nebo srovnatelný test, okluzní brýle. Sada zkušebních filtrů, sada lup ve zvětšení 4 x – 12x , dalekohledové systémy ve zvětšení 4 x – 10x, sada pro diagnostiku a rehabilitaci CVI (Nat. Barraga nebo In Sight nebo Sada pro kognitivní trénink nebo srovnatelné sady), sklopná polohovací čtecí deska, rámečky a okénka pro čtení, literatura pro zrakový výcvik, obrazový materiál ve velikostní a obtížnostní škále, cvičební texty různé obtížnosti a rozlišení, ukázkové zdroje stolního osvětlení (stolní lampy).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Přístup k odborné literatuře, včetně el. databází. • Zajištění vlastními prostředky nebo ve smluvním zařízení.
Organizační a provozní požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Vzdělávací instituce, zdravotnická zařízení a pracoviště zajišťující výuku účastníků kvalifikačního kurzu získalo rozhodnutí o udělení akreditace⁹, tato zařízení musí účastníkovi zajistit absolvování kvalifikačního kurzu dle vzdělávacího programu. • Minimální kritéria akreditovaných zařízení jsou dána splněním odborných, provozních, technických a personálních předpokladů.
Bezpečnost a ochrana zdraví	<ul style="list-style-type: none"> • Součástí teoretické i praktické výuky je problematika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce a požární ochrany, včetně ochrany před ionizujícím zářením. • Výuka k bezpečné a zdravé neohrožující práci vychází z požadavků platných právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. • Požadavky jsou doplněny informacemi o rizicích možných ohrožení v souvislosti s vykonáváním praktické výuky, včetně informací vztahujících se k opatřením na ochranu před působením zdrojů rizik.

⁹ Hlava IV, akreditace, zákona č. 96/2004 Sb., zákon o nelékařských zdravotnických povoláních, ve znění pozdějších předpisů

6. Doporučené studijní materiály a zdroje

1. ANTON, Milan, *Novější poznatky o akomodaci a presbyopii*, Česká oční optika, 2001/2, str. 16-18
2. ANTON, Milan, *Refrakční vady a jejich vyšetřovací metody*, 2. přepracované vydání, IDV PZ Brno 1993, 108 s., ISBN 80-7013-148-9
3. ARDITI, Aries, *Efektiv Color Contrast (Designing for People with Partial Sight and Color Deficiencies)*, Lighthouse International, NY 1999a, USA
4. ARDITI, Aries, *Making Text Legible (Designing for People with Partial Sight)*, Lighthouse International, allrights reserved, NY 1999b, USA
5. AUTRATA, Rudolf, VANČUROVÁ, Jana, *Nauka o zraku*, 1. vyd., 226 s., IDV PZ Brno 2002, ISBN 80-7013-362-7
6. BAŠTECKÝ, Jaroslav, ŠAVLÍK, Jiří, ŠIMEK, Jiří, *Psychosomatická medicína*, 362 s., Grada Avicenum, Praha 1993, ISBN 80-7169-031-7
7. BAŽANTOVÁ, Eva, *Komplexní péče o těžké a chronické oční pacienty, Edukace a rehabilitace zrakově postižených na prahu nového milénia*, str. 36 – 38, Gaudeamus, Hradec Králové 2002, ISBN 80-7041-041-8
8. BRILLANT, R., *Essential of Low Vision Practise*, USA Butterworth-Heinemann, 1999, ISBN 0-7506-9307
9. BROWN Barbara, *The Low Vision Handbook*, Slack, Incorporated, Norwood, Massachusetts, 1997, ISBN 1 – 55642-329-2
10. BYDŽOVSKÝ, J. *První pomoc*. 2. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006, 75 s. ISBN 80-247-0680-6.
11. EYSENCK M. W., KEANE M.T., *Kognitivní psychologie*, Academia 2008, ISBN 978-80-200-1599-4
12. FREEMAN, P.B, JOSE, R., T., *The Arts and Practise of Low Vision*, 2. Vyd., Butterwoth-Heinemann 1997, USA ISBN 0-7506-9685-0
13. GERINEC, Anton, *Detská oftalmológia*. Osveta, Martin 2005, ISBN 80-8063-181-6
14. HÄTSCHER-ROSENBAUER, Wolfgang, *Cviky pro oči*, z něm. originálu Augenschule překlad Lieblová, D., 1. vyd. Euromedia Group-Ikar , Praha 2000, 79 s, ISBN 80-7202-772
15. HEINER, D., *Učíme se dívat, příručka pro rodiče zrakově postižených dětí* (Learning to look, Michigan 1986), Kubrichtová, G., český překlad ČUNS , Praha 1995
16. Hromádková, L. Šilhání. 3. nezměn. vyd. Brno: NCO NZO, 2011. 162 s. ISBN 978-80-7013-530-3.

17. HYVÄRINEN, Lea: *What and How Does This Child See?* Vistest Ltd. Helsinki, Fi 2011, ISBN 978-952-92-8380-4
18. JANKOVSKÝ, Jiří, *Ucelená rehabilitace dětí* 1.vyd. Triton 2001, ISBN 80-7254-192-7
19. JESENSKÝ, Ján, *Rehabilitace zrakově postižených a způsoby její realizace*, SNS, Praha 1992,96s.
20. JESENSKÝ, Ján, *Antologie reedukace zraku* 1.díl, Radar SNS ČR, Praha 1994, 191 s.
21. JÍLKOVÁ, Irena, *Možnosti psychologické péče o těžce zrakově postižené* str. 61 in *Edukace a rehabilitace zrakově postižených na prahu nového milénia*, Aktuální otázky speciální pedagogiky sv. 2, str. 61, Gaudeamus, Hradec Králové 2002
22. KEBLOVÁ, Alena, *Kompenzační pomůcky pro zrakově postižené žáky*, 2. vyd. Septima, Praha 1999, 28 s., ISBN 80-7216-104-0
23. KEBLOVÁ, Alena, LENDÁKOVÁ, Lydie, NOVÁK, Ivan, *Náprava poruch binokulárního vidění*, Septima, Praha 2000, 46 s, ISBN 80-7216-121-0
24. KOUKOLÍK, František, *Lidský mozek*, 1. vyd., Portál, Praha 2000, 358 s,ISBN 80-7178-379-X
25. KRAUS Josef a kolektiv, *Dětská mozková obrna*,1. Vydání, Praha, Grada 2005, ISBN 80-247-1018-8
26. KŘIVOHLAVÝ, Jaro, *Psychologie nemoci*, 1.vyd., Grada Publishing, Praha 2002, 198 s, ISBN 80-247-0179-0
27. KUDELOVÁ, I., KVĚTOŇOVÁ , L., *Malé dítě s těžkým poškozením zraku*, Paido Brno 1996, ISBN 80-85931-24-9
28. KVAPILÍKOVÁ, Květa, *Vyšetřování oka*, 1. vyd.,IDV PZ Brno 1995, 87 s,ISBN 80-7013-195-0
29. KVAPILÍKOVÁ, Květa, *Práce a vidění*, 1.vyd.,IDV PZ Brno 1999, 122 s, ISBN 80-7013-275-2
30. KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, L.,ed., *Edukace dětí se speciálními potřebami v raném a předškolním věku*, Paido, Brno, 2004, ISBN 80-7315-063-8
31. LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana, *Vývojová psychologie*, 1.vyd. Grada Publishing, Praha 1998, 344 s, ISBN 80-7169-195-X
32. LITVAK, A. G., *Nástin psychologie nevidomých a slabozrakých*, z rus. orig. Očerki psychologii slepých a slabovidjaščich, překlad Mertlová L., SPN Praha 1979, 170 s.
33. LUND,R., WATSON,G.R., *The CCTV book* (Habilitation and Rehabilitationwith close circuit television systems), Froland, Norway, Synforum 1997
34. Mach, J. *Medicína a právo*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 257 s. ISBN 80-7179-810-X.

35. MALINA, A.: *Úvod do veřejného zdravotnictví pro nelékaře*, IPVZ, Praha 2013, ISBN 978-80-87023-29-7
36. MATĚJČEK, Zdeněk, *Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí*, 3. přeprac. vyd., H&H Jinočany 2001, 147 s, ISBN 80-86022-92-7
37. MICHALOVÁ, Zdena, *Shody a rozdíly*, 1.vyd., Tobiáš, Havlíčkův Brod 1998
38. MICHALOVÁ, Zdena, *Pozornost*, 1.vyd. Tobiáš, Havlíčkův Brod 2004
39. MONATOVÁ, L., *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*, Paido, Brno 2000, ISBN 80-85931-86-9
40. MORAVCOVÁ, D., *Zraková terapie slabozrakých a pacientů s nízkým vizem*, Triton 2004, ISBN 80-7254-476-4
41. MORAVCOVÁ, D., *Zraková terapie slabozrakých, jak efektivně využít slabý zrak (příručka pro pacienty)* Triton 2007, ISBN 80-7254-949-9
42. MORAVCOVÁ, D., MATOUŠKOVÁ, E., *Rozvoj dovedností zrakového vnímání*, AZT 2001, ISBN 978-80-254-9877-4
43. NIELSENOVÁ, Lilli, *Učení zrakově postižených dětí v raném věku*, vydáno s podporou HPI in Czech Rep. ISV 1998, ISBN 80-85866-26-9
44. NOVÁK, Josef, *Čtenářské tabulky, rozšiřující soubor pro analyticko syntetickou metodu s progresivními prvky nácviku čtení*, 4. uprav. vyd., Tobiáš, Havlíčkův Brod 2000, 99 s, ISBN 80-85808-84-6
45. OTRADOVEC, Jiří, *Klinická neurooftalmologie*, Grada 2003, ISBN 80-247-0280-0
46. PIAGET, Jean, *Psychologie inteligence*, Portál, s.r.o., Praha 1999, ISBN 80-7178-309-9
47. PIAGET, Jean, INHELDEROVÁ, Bärbel, *Psychologie dítěte*, Portál, s.r.o., Praha 1997, ISBN 80-7178-608-X
48. PLEVOVÁ, I. a R. SLOWIK. *Komunikace s dětským pacientem*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 247 s. ISBN 978-80-247-2968-8.
49. POLICAR, R. *Zdravotnická dokumentace v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 223 s. ISBN 978-80-247-2358-7.
50. PREISS, Marek, *Klinická neuropsychologie*, 1. vyd., Grada Publishing, Praha 1998, 408 s. ISBN 80-7169-443-6
51. ROMAN – LANTZY, Christine: *Cortical Visual Impairment An Approach to Assessment and Intervention*, American Foundation for the Blind, New York, 2008, ISBN -13: 978-0-89128-829-9
52. ŘEHOŘOVÁ, Jitka, *Centrum zrakových vad*, in *Edukace a rehabilitace zrakově postižených na prahu nového milénia*, Aktuální otázky speciální pedagogiky, sv. 2, str. 209-212, Gaudeamus Hradec Králové 2002, ISBN 80-7041-041-8

53. ŘEHOŘOVÁ, J., *Výsledky předepisování optických pomůcek v CZV*, in Edukace a rehabilitace zrakově postižených na prahu nového milénia, Aktuální otázky speciální pedagogiky, sv. 2, str. 49-50, Gaudeamus Hradec Králové 2002, ISBN 80-7041-041-8
54. RUTRLE, Miloš, *Přístrojová optika*, 1. vyd., 189 s., IDV PZ Brno 2000, ISBN-80-7013-301-5
55. SELIKOWITZ, Mark, *Dyslexie a jiné poruchy učení*, z orig. This translation of Dyslexia and Other Learning Difficulties, Oxford University Press 1998, překlad Cívínová, A., Grada Publishing, Praha 2000, 136 s.
56. SILVESTRONE, B., LANG, M.A., ROSENTHAL, B., FAYE, E., *The Lighthouse Handbook on Vision impairment and Vision Rehabilitation*, Oxford University, Press 2000, ISBN 0-19-500489-1 (dvoudílný komplet)
57. SKALICKÁ, Markéta, *Specifický přístup k rehabilitaci starších osob se ZP*, in Edukace a rehabilitace zrakově postižených na prahu nového milénia, Aktuální otázky speciální pedagogiky sv.2, str. 213-215, Gaudeamus, Hradec Králové 2002, ISBN 80-7041-041-8
58. SOSNA, Tomáš, *Diabetická retinopatie a věkem podmíněná makulární degenerace – nejčastější příčina slepoty ve vyspělých zemích* in Edukace a rehabilitace zrakově postižených na prahu nového milénia, Aktuální otázky speciální pedagogiky sv. 2, Gaudeamus, Hradec Králové 2002, ISBN 80-7041-041-8
59. STEENDAM, Marieke, *Kortikální poškození zraku u dětí*, interní materiál „H.P.I. in Czech Republik“
60. STUART-HAMILTON, Ian, *Psychologie stárnutí*, Portál, Praha 1999, 319 s, ISBN 80-7178-274-2
61. VÁCHA, M., KÖNIGOVÁ, R., MAUER, M.: *Základy moderní lékařské etiky*, Praha Portál 2002, ISBN: 978-80-7367-780-0
62. VÁGNEROVÁ, Marie, *Vývojová psychologie*, 1.vyd. Portál, Praha 2000, 528 s, ISBN 80-7178-308-0
63. VÁGNEROVÁ, Marie, *Oftalmopsychologie dětského věku*, 1. vyd., Karolinum, Praha 1995, 182 s, ISBN 80-7184-053-X
64. VÁGNEROVÁ, Marie, *Psychopatologie pro pomáhající profese*, 3. rozšířené a přepracované vydání, 2004 Portál, ISBN 80-7178-802-3
65. VÍTKOVÁ, Marie, ŘEHŮŘEK, Jaroslav, KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ, Lea, MADLENER, Ingrid, *Možnosti reedukace zraku při kombinovaném postižení*, 1. vyd., Paido, Brno 1999, 94 s, ISBN 80-85931-75-3
66. WEISS, P. a kol.: *Etické otázky v psychologii*. Praha: Portál, 2011 - Vyd.1, 352 s., ISBN 978-80-7367-845-6
67. WYTT, Lorna, *Možné vlivy zrakového postižení na tělesný vývoj*, Královský institut pro nevidomé Victoria, Australia, překlad VÚP Praha, interní materiál pro potřeby SPC v ČR, VÚP Praha 1995

68. ZELINKOVÁ, Olga, *Pomoz, abych to dokázal*, Portál, Praha 1997, 107 s., ISBN 80-7178-071-5
69. ZELINKOVÁ, Olga, *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací plán*, Portál, Praha 2001, 207 s. ISBN 80-7178-544-X
70. ZOBANOVÁ, A., *Dětská mozková obrna z pohledu oftalmologa*. Neurologie pro praxi .2011,12(4)234-238
71. PERIODIKA: Speciální pedagogika, Česká oční optika, Česká a slovenská oftalmologie
72. Souborná vydání přednášek a příspěvků z kongresů ČOS (České oftalmologické společnosti), TRENDY V OFTALMOLOGII 1. – 9. díl, vyd. Galén
73. Manuály + materiál pro zrakovou stimulaci a zrakový výcvik: Level 1,2,3 k Light boxu, American Printing House For The Blind, Luisville, KY, USA 2009 – 2011.

Periodika:

Česká a slovenská oftalmologie: časopis České oftalmologické společnosti a Slovenské oftalmologické společnosti. Praha: Česká lékařská společnost J. E. Purkyně, 1995- . ISSN 1211-9059.

Česká oční optika. Praha: Společenstvo českých optiků a optometristů, [1993]- . ISSN 1211-233X.

Seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami ... [aktuálně platný pro daný rok] Olomouc: EZ Centrum, [1992]- .

Speciální pedagogika: časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1990- . ISSN 1211-2720.

Související právní dokumenty a předpisy k výkonu nelékařského povolání ve zdravotnictví:

Zákon č. 48 ze dne 7. března 1997 o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 1997, částka 16, s. 1185-1263. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 96 ze dne 4. února 2004 o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních) [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 30, s. 1452-1479. ISSN 1211-1244.

Vyhláška č. 55 ze dne 1. března 2011 o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2011, částka 20, s. 482-543. ISSN 1211-1244.

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 134 ze dne 2. června 1998, kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 1998, částka 46, s. 5674-6258. ISSN 1211-1244.

Vyhláška č. 39 ze dne 11. ledna 2005, kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání hodnotami [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2005, částka 8, s. 189-211. ISSN 1211-1244.

Vyhláška č. 92 ze dne 15. března 2012 o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče hodnotami [v platném znění]. Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 36, s. 1522-1603. ISSN 1211-1244.